Bat. Gen.
VI
406

229

AANWIJZING

OMTRENT

HET PAARDETUIG

BIJ DEN

TREIN

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI 406

AANWIJZING

OMTRENT

HET PAARDETUIG

BIJ DEN

TREIN.

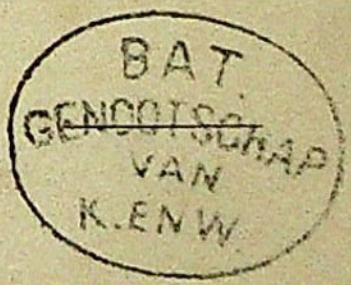

BATAVIA
LANDSDRUKKERIJ
1905.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.

Tanggal : 1-7-2010
Nomor Induk : 1269/PN-Mus
BIB ID : 000-2957660
ITEM ID : 0109051184
Asal : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL

INHOUD.

	§§	BLADZ.
		VII
Verkortingen	1—12	1
Algemeene bepalingen		
Benamingen, eigenschappen, gebruik en doel van het paardetuig van den Trein	13	2
Merken en nommeren van het paardetuig en de poetsgereedschappen	14	31
Plaatsing van de paarden in de stallen	15	36
Onderhoud en schoonmaken van het paardetuig	16	37
Het vouwen van de paardedeken	17	39
Het rollen van den fouragestrik	18	39
Het opschieten van de veldhalsterlonge	19	39
Wijze hoedanig de wasdoeken kleedinglap moet worden bepakt	20	40
Plaatsing van de tuigen in den stal en in het tuigenmagazijn	21—22	40
a. Voor rijpaarden		41
b. Voor draagpaarden		42

OP- EN AFTUIGEN.

I. Optuigen.

a. Rijpaarden.

Opdekenen	23	44
Opzadelen	24	44
Oppakken	25	45
Optoomen	26	47

b. Draagpaarden.

Opzadelen	27	48
Optuigen	28	49

	§§	BLADZ.
Optoomen	29	49
Oppakken	30	50

c. Trekpaarden.

Optuigen	31	51
Optoomen	32	52
Oppakken	33	52

d. Trekpaarden voor lichte ziekenkarren.

Optuigen, optoomen en oppakken	33*a*	52

II. Aftuigen.

a. Rijpaarden.

Aftoomen	34	53
Afpakken	35	53
Afzadelen	36	54

b. Draagpaarden.

Aftoomen	37	54
Aftuigen	38	55
Afzadelen	39	55
Afpakken	40	55

c. Trekpaarden.

Aftoomen	41	55
Aftuigen	42	56
Afpakken	43	56

d. Trekpaarden voor lichte ziekenkarren.

	§§	BLADZ.
Aftoomen, aftuigen en afpakken.....	43*a*	57
Het gewennen van de paarden aan het schieten.....	44	57
Reserve hoefijzers.....	45	57
Opgave van de voornaamste afmetingen en gewichten der tuigen.....	46	57

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VERKORTINGEN.

L. = Linker.
Lr. = Lederen.
Ms. = Middelsoort.
R. = Rechter.
S. C. = Sectie Commandant.
St. = Stalen.
IJ. = IJzeren.
Zw. = Zwaar.
Lt. = Licht.
Mg. = Messing.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ALGEMEENE BEPALINGEN.

§ 1. Het leder heeft een nerfzijde, de gladde en een vleeschzijde, de ruwe kant.

§ 2. Gespen waaraan de beugel met rol en de doorn, dienen tot verbinding van tuigdeelen.

§ 3. Belegstukken zijn strooken leder, tot versterking en tot bevestiging van andere deelen op tuigdeelen vastgenaaid.

§ 4. Strikriemen zijn smalle strooken leder, dienende om leder en tuigdeelen aan elkander te rijgen en te naaien.

§ 5. Bindriemen zijn smalle reepen leder, dienende om tuigdeelen aan elkander te binden.

§ 6. Kappen zijn tuigdeelen of uiteinden van riemen, waaraan zich een gesp en een of meer passanten bevinden; de singelkappen hebben echter geen passanten.

§ 7. Stooten zijn tuigdeelen of uiteinden van riemen, welke door gespen en passanten worden gestoken. Zij hebben een of meer gespdoorngaten.

§ 8. Passanten houden de stooten op hunne plaats. Er zijn: passanten, schuifpassanten en losse passanten.

Passanten worden op een riem of een kap vastgenaaid; schuifpassanten en losse passanten zijn langs het tuigdeel verschuifbaar; deze kunnen daarvan afgenomen worden, gene niet.

§ 9. In het algemeen onderscheidt men aan iederen riem: gesp, kap, passant, stoot en gespdoorngaten. Er zijn enkele riemen, waaraan niet al deze onderdeelen voorkomen.

§ 10. Bij de beschrijving van het paardetuig zijn de gespen en passanten, welke zich aan de kappen en de gespdoorngaten ,welke zich aan de stooten bevinden, in verband met het onder 6 en 7 bepaalde, niet vermeld.

§ 11. Kader en treinsoldaten behoeven slechts op aanwijzing den naam van elk tuigdeel en de eigenschappen, het gebruik en het doel daarvan te kunnen opnoemen.

§ 12. De onderofficieren en korporaals moeten den verderen inhoud van deze aanwijzing kunnen onderwijzen, de treinsoldaten moeten het daarin voorkomende practisch kunnen uitvoeren.

§ 13. Benamingen, eigenschappen, gebruik en doel van het paardetuig van den trein.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete hoofdstel voor rijpaarden.	De 2 bakstukkappen tot trensgebitten.	De lus; de halfronde ring; de kap; het stiksel.	Dienen in verband met een stoot tot hoofdstellen en twee verbindingslussen tot het ophouden van den neusriem en om het trensgebit bij rijpaarden een goede ligging te geven.
	De frontriemkap.	De kap; de schuifpassant; de riem met insnijding en knoop; de lus met schuinverloop; het knoopsgat.	Worden aan elkander gegespt. De lussen dienen tot doorlating van den stangriemstoot en 2 stooten tot hoofdstellen. Het tusschen de beide lussen gelegen gedeelte der stooten vormt het kopstuk.
	De frontriemstoot.	De stoot; de riem met insnijding en knoop; de lus met schuin verloop; het knoopsgat.	Dienen om het naar achteren schuiven van het hoofdstel te beletten. Vormen aan elkander verbonden den *frontriem*.
	De halsbandkap.	De 2 kappen; het ronde gedeelte; het stiksel.	Dient in verband met een stoot tot hoofdstellen om het naar voren schuiven van het hoofdstel tegen te gaan.
	Het keelstuk.	De kap; het oog; de IJ-ring; de stoot.	Dient ter verbinding van halsbandkap en neusriemkap, indien het hoofdstel als halster wordt gebezigd.
	De kinketting.	De 13 cirkelvormige schakels en de ring voor het slobberriempje.	Dient als steunpunt voor de stang. Het slobberriempje wordt alleen aangewend bij paarden, die trachten de scharen der stang in den mond te nemen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete hoofdstel voor rijpaarden	De veldhalsterlonge.	Het touw met gesplitst oog en takeling.	De longe wordt door den IJ. ring No. 3 en vervolgens door het gesplitste oog gestoken en daarna opgeschoten.
	De neusriemkap.	De 2 kappen; de middelste passant; het stiksel.	Dient met een stoot tot hoofdstellen tot vorming van den neusriem, benoodigd bij gebruik van het hoofdstel als halster.
	De stang. (Hiervan bestaan 3 tailles).	De scharen, waaraan: de oogen voor de gebitstooten en voor de kinkettinghaken; de oogen voor de teugelringen; de kinkettinghaken en de teugelringen; het mondstuk met tongvrijheid en pokkels.	Dient om door inwerking op de lagen, het paard te besturen, waarbij de scharen, in verband met de kinketting de teugelwerking versterkt overbrengen.
	De stangriemkap.	De kap; de riem met insnijding en knoop; de gebitstoot met knoopsgat.	Worden aan elkander gegespt. De stangriemstoot wordt door de lussen van frontriemkap en frontriemstoot gestoken. Dienen aldus, om de stang op de juiste hoogte in den mond van het paard op te hangen.
	De stangriemstoot.	De stoot; de riem met insnijding en knoop; de gebitstoot met knoopsgat.	
	De 3 stooten tot hoofdstellen.	De stooten; het middelste breede gedeelte.	Worden bevestigd aan: 1e. de bakstukkappen tot trensgebitten; 2e. de halsbandkap; 3e. de neusriemkap. De beide eerste worden door de lussen van frontriemkap en frontriemstoot gestoken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete hoofdstel voor rijpaarden.	De stangteugel.	De stangstooten; gespen en passanten; de schuifpassant; het tusschenstuk.	Wordt aan de teugelringen gegespt. De L. teugel is iets langer dan de R. Dient om de werking van de handen des ruiters op de stang over te brengen.
	De L. trensteugel.	Het stooteinde, de gesp, passanten en gebitstoot.	Worden met de gebitstooten aan de ringen van het trensgebit gegespt, en het stooteinde van den L. aan het kapeinde van den R. verbonden.
	De R. trensteugel.	Het kapeinde, de gesp, passanten, gebitstoot en schuifpassant.	Dienen om de werking van de handen des ruiters op het trensgebit over te brengen.
	Het trensgebit voor rijpaarden.	Het mondstuk; de twee ringen.	Dient in vereeniging met de stang tot besturing van het rijpaard.
	De 3 verbindingslussen.	De riem met insnijding en knoop; de 2 stooten met knoopsgat.	Dienen tot ophanging van het trensgebit aan de bakstukkappen (2) en tot het bij elkaar houden van den stangriemstoot en de 2 stooten tot hoofdstellen, die door de lussen van frontriemkap en frontriemstoot zijn gestoken (1).
Het complete hoofdstel voor treinpaarden.	De 2 bakstukkappen tot trensgebitten.	Als bij het complete hoofdstel voor rijpaarden.	Als bij het complete hoofdstel voor rijpaarden.
	De frontriemkap.		
	De frontriemstoot.		
	De halsbandkap.		

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete hoofdstel voor treinpaarden.	Het keelstuk. De veldhalsterlonge.	Als bij het complete hoofdstel voor rijpaarden.	Als bij het complete hoofdstel voor rijpaarden.
	De longe voor draagpaarden O. M.	Het touw, het Lr. bekleedsel met kap en stoot; de knevel.	Dient tot het vasthouden van aan de hand geleide paarden. Bij paarden bestemd voor het trekken van lichte ziekenkarren wordt zij niet gebruikt.
	Het stel lange teugels.	Het touw, de aangesplitste zijstukken, de 4 oogsplitsingen en de 4 kappen en stooten.	Dienen bij het besturen der lichte ziekenkarren bespannen met 2 paarden. Bij gebruik van slechts 1 paard wordt in elk der zijstukken een verkortingslus gelegd en worden de kappen twee aan twee in de trensringen gegespt.
	De neusriemkap. De 3 stooten tot hoofdstellen. Het trensgebit voor rijpaarden. De 3 verbindingslussen	Als bij het complete hoofdstel voor rijpaarden.	Als bij het complete hoofdstel voor rijpaarden, met uitzondering van het trensgebit voor rijpaarden, dat dient tot het in bedwang houden van het aan de hand geleide paard.
Het complete hoofdstel voor draagpaarden O. M.	Het kopstuk.	De bakstuk- en keelriemstooten.	Als bij het complete hoofdstel voor rijpaarden. Zoolang de voorraad strekt, zullen bij den Trein gebruikt worden hoofdstellen complete voor draagpaarden O. M.
	De frontriem (2e taille).	De lussen.	Bij gebruik wordt het trensgebit door de gebitstooten aan het hoofdstel

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete hoofdstel voor draagpaarden O. M.	De keelriemkap.	De 2 kappen.	vastgemaakt. De stoot van de longe wordt aan den R. trensring vastgegespt en daarna de knevel van binnen naar buiten door den L. trensring gestoken en het touw doorgetrokken.
	De twee bakstukkappen.	De gebitstooten.	
	Het trensgebit voor rijpaarden.	Als bij het complete hoofdstel voor rijpaarden.	
	De longe voor draagpaarden O. M.	Het touw; het Lr. bekleedsel met kap en stoot; de knevel.	Dient tot het vasthouden van paarden bij vervoer.
Het complete hoofdstel tot trensgebitten (1).	De frontriemkap.		Worden aan elkander gegespt.
	De frontriemstoot.	Als bij het complete hoofdstel voor rijpaarden.	De lussen dienen tot doorlating van den stangriemstoot en den stoot tot hoofdstellen.
			Het tusschen de beide lussen gelegen gedeelte der stooten vormt het *kopstuk*.
			Dienen om het naar achteren schuiven van het hoofdstel te beletten. Vormen aan elkander verbonden den *frontriem*.
	De halsbandkap.	Als bij het complete hoofdstel voor rijpaarden.	Als bij het complete hoofdstel voor rijpaarden.

(1) Worden door de magazijnen van Oorlog boven de uitrusting in bruikleen verstrekt voor het geleiden van paarden, die aangekocht worden, dan wel naar den ziekenstal worden gebracht. Eveneens worden deze hoofdstellen door de magazijnen van Oorlog in bruikleen afgegeven aan geleiders van paardentransporten.

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete hoofdstel tot trensgebitten (1).	De longe voor draagpaarden O. M.	Het touw; het Lr. bekleedsel met kap en stoot; de knevel.	Dient tot het vasthouden van paarden bij vervoer.
	De stangriemkap.		Worden aan elkander gegespt.
	De stangriemstoot.		De stangriemstoot wordt door de lussen van frontriemkap en frontriemstoot gestoken.
			Bij gebruik wordt het trensgebit door de gebitstooten aan het hoofdstel vastgemaakt. De stoot van de longe wordt aan den R. trensring vastgegespt, de gesp naar achteren gekeerd en daarna de knevel van binnen naar buiten door den L. trensring gestoken en het touw doorgetrokken.
	De stoot tot hoofdstellen.	Als bij het complete hoofdstel voor rijpaarden.	Wordt bevestigd aan de halsbandkap en door de lussen van frontriemkap en frontriemstoot gestoken.
	Het trensgebit voor rijpaarden.		Dient tot het in bedwang houden van het paard bij vervoer.
	De verbindingslus.		Dient tot het bij elkaar houden van den stangriemstoot en den stoot tot hoofdstellen.

(1) Als voren.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.	De zadelbok.	De eigenlijke bok met:	
		Voorboom waaraan: IJ. beslag.	De voorboom, uit 2 gelaschte boogvormige stukken waroehout vervaardigd, aan de buitenzijde met een, tot op de stegen doorloopend, ingelaten en vastgeklonken IJ. beslag versterkt, wordt met dit beslag door middel van 4 houtschroeven aan de stegen verbonden.
		IJ. beugel.	De IJ. beugel vormt 3 krammen, waarvan de middelste dient voor den kussenriem; de L. tot bevestiging van de veldhalsterlonge.
			De gleuven ter weerszijde van den voorboom aangebracht, dienen tot doorlating van de aanslagriemen der poetszakken; de ronde gaten tot bevestiging van een der uiteinden van de strikriemen. Het holle gedeelte, *kamer* genoemd, voorkomt het drukken van de schoft van het paard.
		Achterboom waaraan: IJ. beslag, lepel met gleuf.	De achterboom is samengesteld en door IJ. beslag versterkt als de voorboom en voorzien van een lepel. De ronde gaten dienen als voren. De gleuf in den lepel komt overeen met

PERPUSTAKAAN RAS

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.	De zadelbok.	IJ. staafje, knopje,	eene uitsnijding in het IJ. beslag, waarover het IJ. staafje, onder welk de middelste mantelriem loopt, is geklonken. Een groef loodrecht op die gleuf, aan de voorzijde, dient tot ligplaats voor den middelsten mantelriem. Het knopje dient ter bevestiging van het zadelkussen. Het holle gedeelte, hier ook kamer genoemd, voorkomt het drukken van den rug van het paard.
		en 2 stegen elk met:	De stegen, van waroehout, zijn naar het beloop van den rug van het paard besneden en dienen om het gewicht van den ruiter gelijkelijk te doen dragen. Zij verbinden den voor- met den achterboom.
		IJ. ring No. 2,	Het plaatje van den IJ. ring is op het achterdeel van de steeg vastgeklonken. Deze ringen dienen tot bevestiging van de mantelriemen, den fouragestrik en den achtersten draagriem van den sabelkoker (links).
		IJ. kram op plaatje,	De kram op het voorste deel van elke steeg aangebracht, dient tot door-'ating van den sluitriem,

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.	De zadelbok.		die den poetszak aan de steeg bevestigt. Het plaatje is op de steeg vastgeklonken. In elke steeg zijn 2 gleuven tot doorlating van de stijgbeugelriemen. Daarnaast zes ronde gaten voor de wit koelederen-riemen ter bevestiging van de 4 singelstooten; verder drie ronde gaten, die met twee der genoemde zes gaten in één lijn langs den bovenrand van de steeg liggen; deze vijf gaten dienen tot bevestiging van den wolf en de beide zweetbladen, terwijl bovendien in de linkersteeg onder en tusschen de achterste twee van deze vijf gaten nog twee ronde gaten met twee groeven zijn aangebracht. Een kap van Ms. tuigleder met IJ. ring nº. 2 wordt middels een wit koelederen riem, gaande door de twee laatstgenoemde gaten en het op een na achterste van de vijf bovenste gaten, aan de linkersteeg bevestigd. Alle bovenbedoelde gaten loopen aan den onderkant uit in groeven, opdat de strik- en ijzerkoelederen

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.	De zadelbok.		riemen niet buiten het vlak der stegen komen. Van de singelstooten dient de bovenste tot reserve.
		Wolf met wit koelederen lus.	De wolf is een reep Zw. tuigleder, ter weerszijden van 6 gaten voorzien en waarvan de einden op den voor- en den achterboom met houtschroeven zijn bevestigd, en gedekt zijn door belegstukken van Zw. pinkenleder, welke op de boomen zijn vastgespijkerd. Langs elk der zijkanten is de wolf aan de nabij gelegen steeg en de boomen, verbonden met een strikriem. Dient tot zit voor den ruiter. De wit koelederen lus is nabij den voorboom op den wolf bevestigd. Dient tot doorlating van den kussenriem.
		De zweetbladen { Linker- / Rechter-	Zijn van Zw. tuigleder, van boven recht afgesneden en van onderen rond bijgewerkt; hebben in den linker- (rechter-) bovenhoek een rechthoekvormig gat tot doorlating van den stijgbeugelriem en langs de bovenzijde 5 ronde gaten tot doorlating van den

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.	De zadelbok		strikriem, waarmede het zweetblad aan de steeg bevestigd wordt (1).
		De 8 singelstooten.	Dienen om de gespen en stooten te bedekken.
		De Lr. kap met IJ. ring No. 2.	Zijn van Zw. tuigleder, en worden twee aan twee boven elkander middels wit koelederen riemen aan de beide stegen bevestigd.
		De strikriemen.	Is van Ms. tuigleder en wordt middels een wit koelederen riem aan de linkersteeg bevestigd; dient tot bevestiging van den achtersten draagriem tot sabelkoker.
	Het kussen tot zadelbokken.	Het kussen met omboorde sleuf; de kap; de stoot.	Zijn smalle riemen van wit koeleder en dienen tot bevestiging van den wolf aan de stegen en de boomen en van de beide zweetbladen aan de stegen.
			Het kussen bestaat uit 2 helften, die zoodanig aan elkaar genaaid zijn, dat het kussen op den zadelbok past.
			Is van boven van Lt. pinkenleder, van onderen van fijn grauw linnen, op verschillende plaatsen doorstikt en opgevuld met

(1) Bij in gebruik stellen wordt het rechterzweetblad nabij den achterrand voorzien van een gat tot doorlating van den riem aan de rechterzijde der kaartentasch.

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.			koehaar. Langs den buitenkant is het kussen omboord met Lt. pinkenleder. De sleuf aan den voorkant dient tot doorlating van de lus van den wolf, waardoor het kussen, met behulp van den kussenriem, aan den voorkant bevestigd wordt. Door middel van den stoot en de kap wordt het kussen aan den lepel bevestigd onder het kopje. Dient om den ruiter een zachteren zit te verschaffen.
	De 3 mantelriemen.	De kap; de stoot; de losse passant.	Zijn van Zw. tuigleder. Dienen, indien de zadel als rijzadel gebruikt wordt, tot bevestiging van den bepakten kleedinglap en den mondzak.
	De ketelriem.	De kap; de stoot.	Is van Zw. tuigleder. Dient ter bevestiging van den eetketel aan den L. poetszak.
	De 2 singels. (Hiervan bestaan 5 tailles) (1).	Het singelband; de belegstukken; de kappen.	Dienen tot bevestiging van den zadel en worden aan de singelstooten gegespt.
	De 2 stijgbeugelriemen.	De kap met dubbelen gesp; de stoot met belegstuk en genummer-	Zijn van Zw. tuigleder. Nadat de stoot door het oog van den beugel

(1) Singels van eene lengte, welke buiten de tailles valt, worden door den zadelmaker aangemaakt.

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.		de gespdoorngaten; de losse passant.	en terug door den lossen passant is gestoken, wordt hij door de opening van het zweetblad, van buiten naar binnen door de onderste, daarna van binnen naar buiten door de bovenste gleuf van de steeg en de opening van het blad gestoken en vervolgens op maat gegespt; het overschietende einde wordt door het niet van gespdoorn voorziene gedeelte van den gesp gestoken en de riem zoover doorgetrokken, dat de gesp tegen de opening van het blad komt te liggen, waarna de losse passant zoo dicht mogelijk bij den beugel wordt geschoven. Het naaiwerk der losse passanten moet, wanneer de beugels en riemen naast den zadel afhangen naar buiten gekeerd zijn. Dienen om de stijgbeugels met den zadel te verbinden. Zijn aan de buitenzijde bij het stooteinde, tot onderkenning, met de nummers 1 en 2 gemerkt (1)

(1) Deze nummers worden bij indienststelling door den zadelmaker ingeslagen.

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.			en worden, om ze op gelijke lengte te houden, maandelijks omgewisseld, in dier voege, dat gedurende de oneven maanden van het jaar, de met 1 gemerkte stijgbeugelriem aan de L. steeg bevestigd wordt. In elken riem bevinden zich 12 gaten, die van het stooteinde afgerekend van 1 tot 12 gemerkt zijn.
	De 2 stijgbeugels.	Het voetstuk; de twee zijden.	Zijn van blank ijzer. Het voetstuk, ellipsvormig, heeft in het midden een overeenkomstige opening, is op het bovenvlak van hakkels voorzien om het uitglijden van den voet te beletten. De zijden loopen boogvormig naar elkander toe en zijn van boven door een recht stuk, waarom een Mg. rol, met elkaar vereenigd, terwijl onder de rol een IJ. staafje is aangebracht, zoodat een langwerpig oog wordt gevormd. Dienen om de voeten van den ruiter te ondersteunen.
	De fouragestrik.	Het touw met splitsing; de ring; de takeling.	Is van wagenlijn. Wordt, opgerold, met een door den ring gestoken trekhaaksluitriempje aan den

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.			halfronden ring op het achterdeel van de L. steeg verbonden.
	Het trekhaaksluitriempje.	De kap; de stoot.	Is van Zw. tuigleder. Dient tot bevestiging van den fouragestrik.
	De kussenriem.	De stoot; de passant.	Is van Zw. tuigleder. De riem wordt met het stooteinde, de nerfzijde naar voren, van boven naar onderen door de middelste kram van den voorboom gestoken en aangehaald, totdat de passant tegen die kram stuit. Daarna wordt het stooteinde van onderen naar boven door den passant en van voren naar achteren door de lus van den wolf gebracht; naar voren gelegd, van boven naar onderen door den passant gestoken en het losse einde met eenige slagen om den riem vastgelegd.
	De sabelkoker nº. 2.	Het huis; de 2 ooren met sleuven.	De stooten der draagriemen worden door de ooren van het huis en daarna door den passant gestoken.
	De 2 draagriemen tot sabelkokers.	De kap; de stoot.	De voorste draagriem wordt bevestigd aan den IJ. ring nº. 2 van de Lr. kap op de L. steeg, de achterste aan den IJ. ring nº. 2 op het achterdeel van de L. steeg.

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.	De sabelkoker nº. 1.	Als de sabelkoker nº. 2, benevens de opgenaaide riem met gesp, passant en stoot.	Als bij sabelkoker nº. 2.
	De 2 draagriemen tot sabelkokers.	De kap; de stoot.	Het bevestigen van de sabel geschiedt, nadat de scheede van boven naar beneden in het huis is gestoken, door den stoot van den opgenaaiden riem te steken door den plat op het huis neergeslagen ring der scheede en daarna vast te gespen.
	De wasdoeken kleedinglap.	—	Dient tot berging van uitrustingstukken van bereden kader en trompetters. Wordt met 3 mantelriemen bevestigd aan achterboom en stegen.
	De L. poetszak.	Achterstuk met 2 verticale sleuven; voorts aan de binnenzijde: zakje met huisje, 2 passanten en aluminium knopje; klep met knoopsgat; aan de buitenzijde: twee passanten.	Is gedeeltelijk van Zw. en Ms. tuigleder, gedeeltelijk van Zw. pinkenleder. Het achterstuk vormt van onderen omgebogen, tevens den bodem. De sleuven in het achterstuk dienen tot doorlating van den aanslagriem. De passanten aan de buitenzijde dienen tot doorlating van den sluitriem.
		Voorstuk met kap en eenige gaten, waardoor twee witkoe Lr. strikriemen. Klep met bovenstuk, afhangende rand en stoot.	De gaten van het voorstuk dienen tot doorlating van de 2 strikriemen. Wordt met een aanslagriem aan den voorboom en met den sluitriem aan

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.			de steeg van den rijzadel bevestigd. Dient tot berging van equipementstukken en poetsgereedschap.
	De R. poetszak.	Als de L. poetszak, behalve dat het zakje met huisje en de passanten aan de binnenzijde van het achterstuk vervangen zijn door twee passanten.	Als voren. Dient tot berging van de overige équipementstukken en eenige andere voorwerpen.
	De 2 aanslagriemen.	De kap; de stoot.	Zijn van Ms. tuigleder. Bij gebruik worden zij van binnen naar buiten, de vleeschzijde naar den zadel gekeerd, door de voorste gleuf van het achterstuk der poetszakken gestoken, vervolgens van voren naar achteren door de daarvoor bestemde gleuf in den voorboom, daarna door de tweede gleuf van het achterstuk en vervolgens zoo vast mogelijk aangegespt. Dienen tot bevestiging van de poetszakken aan den voorboom.
	De 2 sluitriemen.	De kap; de stoot.	Zijn van Zw. tuigleder. Bij gebruik worden zij, de vleeschzijde naar den poetszak gekeerd, van voren naar achteren, door het bovenste gedeelte van den verticalen dubbelen

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.			passant van den poetszak, vervolgens door de kram van de steeg gestoken en onder den stoot van de klep vastgegespt. Dienen tot bevestiging van de poetszakken op de stegen.
	De dekensingel. (2e taille).	Het singelband met passant; de kap; de stoot.	Is van wit singelband en dient tot bevestiging van de deken op het dier, bij rijpaarden van de sprei op den zadelbok, en verder tot het sjorren van het harnachement bij vervoer per spoor, indien geen harnachementzakwordt gebruikt
	De karwats.	De kern waaraan: het slagkoord; de greep met 2 gevlochten ringen; de handlis met schuifpassant.	Bestaat uit een stuk Palembangsche rotan, aan het dunne einde met reepen Zw. tuigleder belegd; rotan en leder zijn met Ms. grauw linnen bekleed. Om deze kern is eene vlechting van reepen Lt. tuigleder aangebracht. De handlis dient tot het ophangen der karwats. Dient tot het aanzetten en zoo noodig bestraffen van paarden.
	De mondzak.	De zak waaraan kap en stoot.	Dient tot het medevoeren van 1 K.G. gaba.
	De paardedeken.		Is van wol vervaardigd en met indigo blauw geverfd. Wordt in zessen gevouwen onder den zadel gelegd,

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
De complete zadel Art.	De stalhalster.	Het kopstuk met stoot, kap en schaaflap; twee bakstukken; de neusriem; de 2 kinriemen; de keelriem; de verbindingsriem; de beugel met oog; de 2 IJ. ringen nº. 3; de 2 beugels.	Dient om drukking en schaving te voorkomen, het dier bij ziekte en koude te bedekken. Is van Zw. tuigleder. De beugels met oog, de beugels en de ringen dienen tot vereeniging der deelen. De beugel met oog bovendien tot bevestiging van den haak van den stalketting.
	De stalketting.	De schakels; de ring; de haak; de knevel.	Dient in het garnizoen tot het vastzetten van de paarden in de stallen.
Het complete draagtuig voor treinpaarden.	Het draagkussen.	De IJ. bok (1) waaraan:	Dient in het garnizoen tot bevestiging van den stalhalster aan den IJ. beugel onder den voederbak. Is van plaatijzer, heeft een dakvorm en dient om den druk, door den last veroorzaakt. over het eigenlijke kussen te verdeelen.
		Vier draaghaken met gat en twee oogbouten met draagring.	De draaghaken dienen voor het dragen van den last, zoowel zonder als met kettingen. De gaten in de draaghaken en de draagringen dienen tot het inhaken van de haken der kettingen.
		IJ. kram.	De IJ. kram is aan de

(1) Ook zijn nog in gebruik draagkussens met Ht. bok, welke bok bij verwisseling vervangen wordt door een IJ. bok.

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete draagtuig voor treinpaarden.			achterzijde van den IJ. bok bevestigd en dient tot bevestiging van den draagkussenstoot van den staartriem. Aan de voorzijde van den IJ. bok zijn 7, aan de achterzijde 6 ronde gaten tot doorlating van het witte koord, dat dient ter bevestiging van den IJ. bok aan het eigenlijke kussen.
		Het eigenlijke kussen met:	Het kussen, bestaande uit 2 helften, waartusschen de rugvrijheid, heeft een omhulsel van rijstzakkengoed, is met geplozen klapperbast gevuld en op verschillende plaatsen doorgestikt. Op de buitenzijde van het kussen is tot versterking een rotanmat aangebracht. Aan voor- en achterzijde is een lus van touw genaaid tot het bevestigen van de dekkleeden tot draagmanden G.
		Vier singelstooten.	Zijn van Zw. tuigleer en met krammen van gegalvaniseerd ijzerdraad aan het kussen bevestigd. Dienen tot bevestiging van singels.
		Vier IJ. krammen.	Zijn door middel van leeren kappen en strik-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete draagtuig voor treinpaarden.			riemen aan het kussen bevestigd. Dienen tot bevestiging der stooten van broek- en borstriem. Zijn door middel van strikriemen aan het kussen bevestigd en dienen om het heen en weer schommelen van de lasten te beletten. Is van Zw. tuigleer.
	De borstriem voor treindraagtuigen.	Vier sjorlijnen waarvan 2 lange en 2 korte.	
		De eigenlijke borstriem, waaraan: 2 lissen met IJ. ring en ophoudkap, waaraan schaaflap met sleuf; 2 borstriemstooten, waaraan 2 losse passanten en aan de opgenaaide gedeelten 2 IJ, gespen en 2 passanten.	Wordt met de ophoudkappen aan de stooten van den halsriem bevestigd. Bij gebruik worden de stooten van den borstriem door de IJ. krammen aan de voorzijde van het draagkussen gebracht en vervolgens vastgegespt. Dient om het achteruitschuiven van het draagkussen te beletten. Is van Zw. tuigleer.
	De broek voor treindraagtuigen.	De eigenlijke broek waaraan: 2 lissen met IJ. ring en ophoudkap, waaraan schaaflap met sleuf; 2 broekstooten, waaraan 2 losse passanten en aan de opgenaaide gedeelten 2 IJ. gespen en 2 passanten.	Wordt met de ophoudkappen aan de stooten van den broekophouder bevestigd. Bij gebruik worden de stooten van de broek door de IJ. krammen aan de achterzijde van het draagkussen gebracht en vervolgens vastgegespt. Dient om het vooruit-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete draagtuig voor treinpaarden.	De halsriem voor treindraagtuigen.	De 2 stooten.	schuiven van het draagkussen te beletten. De halsriem wordt over den hals van het paard gelegd en de stooten worden op maat gegespt aan de ophoudkappen van den borstriem. Dient om den borstriem op te houden. Is van Ms tuigleder.
	De staartriem voor treindraagtuigen.	De kruisriem, waaraan: de vork met wrong; het belegstuk met gesp en passant; de lus; de draagkussenstoot met losse passant. De broekophouder met broekophoudstooten.	Het belegstuk vormt met den kruisriem de lus. De draagkussenstoot wordt bevestigd aan de kram aan de achterzijde van den IJ. bok. De broekophouder wordt door de lus van den kruisriem gestoken. De broekophoudstooten worden aan de ophoudkappen van de broek gegespt. Dient om de broek op te houden.
	De lappendeken.	De 3 lappen en het naaisel.	De lappen worden verkregen door een paardedeken, gevouwen als is aangegeven in § 17, langs de vouwen door te snijden. Die lappen worden over het midden der lengte aan elkaar geregen. Wordt onder het draag-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete draagtuig voor treinpaarden.			kussen gelegd en dient om drukkingen en schavingen zoo veel mogelijk te verminderen.
	De 2 singels.	Als bij den completen zadel Art.	Dienen tot bevestiging van het draagkussen en worden aan de singelstooten gegespt.
	De 4 draagkettingen.	Het singelband met 2 Lr. lissen, waaraan halfronde ringen en schaaflap; de ketting met haak.	Het singelband is voor de stevigheid dubbel genaaid. De schaaflap dient om het spoedig doorslijten van het singelband te beletten. Dienen tot het bevestigen van lasten aan het draagkussen.
	De mondzak.	Als bij den completen zadel Art.	Dient tot het medevoeren van het poetsgereedschap, 1 stel reserve ijzers, 1 bindriempje, 1 K.G. gaba en 1 fouragestrik of grasmes. De mondzak wordt tusschen de draagmanden op het draagkussen gelegd, of ter verkrijging van evenwicht in één der draagmanden geborgen.
	De fouragestrik.	Als bij den completen zadel Art.	Wordt opgerold in den mondzak geborgen. Dient voor het bevestigen van bijzondere lasten en in het bivak als parkeerlijn.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebru
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	en doel.
Het complete trektuig voor B. H. treinpaarden.	Het draagzadeltje voor treintrektuigen.	De IJ. bok waaraan:	Is van plaatijzer, b een dakvorm en dient den druk van de lamo boomen over het kus te verdeelen.
		Twee IJ. beugels met rol.	Deze zijn aan den bok geklonken en die om den draagriem vaste ligging op het dra zadeltje te geven.
		IJ. kram.	De IJ. kram is aan achterzijde van den IJ. bevestigd en dient tot vestiging van den draa delstoot van den staartr
			Aan de voorzijde den IJ. bok zijn 8, de achterzijde 6 re gaten tot doorlating de strikriemen, welke nen ter bevestiging den IJ. bok aan het kus
		Het kussen met: bovenblad, de buikriemkap en de buikriemstoot.	Het eigenlijke kus bestaande uit 2 hel waartusschen de rug heid, heeft een omh van pinkenleder, is paardenhaar opgevul op verschillende plaa doorgestikt.
			Aan het bovenblad aan het eigenlijke ku is vastgenaaid, zijn vestigd de buikriemka de buikriemstoot, v dienen om het draagz tje te bevestigen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete trektuig voor B. H. treinpaarden	De draagriem voor treintrektuigen.	De kap, de stoot en de gaten.	Is van drievoudig op elkander genaaid Zw. tuigleder; de gaten dienen voor het vastgespen van de draagstroppen. Dient in verband met de draagstroppen om de lamoenboomen op te houden en tevens om het achteroverwippen van het voertuig te voorkomen.
	De 2 draagstroppen voor treintrektuigen.	De kap en de stoot.	Zijn van drievoudig op elkander genaaid Zw. tuigleder. Voor het bevestigen van den draagriem met de draagstroppen aan het draagzadeltje worden de draagstroppen rondgegespt vervolgens wordt het stooteinde van den draagriem gestoken door den passant van een der draagstroppen en de draagstrop aan den draagriem gegespt in een der drie gaten het meest nabij de kap gelegen. Daarna wordt dat stooteinde achtereenvolgens door den rechter en linker beugel van het draagzadeltje gestoken. Ten slotte wordt de 2e strop aan den draagriem gegespt en het stooteinde van dien riem door den passant van den 2en strop gebracht.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete trektuig voor B. H. treinpaarden.	De borstriem voor treintrektuigen.	De eigenlijke borstriem met belegstuk waaraan: 2 IJ. trekhaken; 2 Lr. lissen met ringen, waaraan: de ophoudkappen met Lr. schaaflappen met sleuven.	De eigenlijke borstriem is van dubbel gevouwen Zw. tuigleder. Het belegstuk is van Zw. tuigleder. Wordt met de ophoudkappen aan de stooten van den halsriem, die over den hals van het paard is gelegd, gegespt. Dient in verband met de strengen om het voertuig voort te trekken.
	De broek voor treintrektuigen.	De eigenlijke broek met 2 belegstukken, waaraan: 2 halfronde ringen met kettingen; 2 Lr. lissen met ringen, waaraan de broekophoudkappen met Lr schaaflappen met sleuven.	De eigenlijke broek en de belegstukken zijn van Zw. tuigleder. Wordt met de broekophoudkappen aan de stooten van den broekophouder van den staartriem gegespt. De kettingen worden bevestigd aan de ophoudhaken van de lamoenboomen. Dient om het voertuig tegen te houden.
	De halsriem voor treintrektuigen.	Het belegstuk en 2 stooten.	De halsriem wordt over den hals van het paard gelegd en de stooten worden op maat gegespt aan de ophoudkappen van den borstriem. Dient om den borstriem op te houden.
	De staartriem voor treintrektuigen.	De kruisriem waaraan de vork met wrong; het belegstuk met gesp en 3 passanten; de	Is van Zw. tuigleder. Het belegstuk vormt met den kruisriem de lus. De draagzadelstoot wordt

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
		lus; de draagzadelstoot met lossen passant. De broekophouder met lus en broekophoudstooten.	bevestigd aan de kram aan de achterzijde van den IJ. bok. De broekophouder en de kruisriem zijn kruiselings door elkander gestoken. De broekophoudstooten worden aan de broekophoudkappen gegespt. Dient om het vooruitschuiven van het draagzadeltje te beletten en om de broek op te houden.
Het complete trektuig voor B. H. treinpaarden.	De 2 strengen voor treintrektuigen.	Het touw waaraan: aan het achtereinde een oogsplitsing met omwoeling van geteerd marlijn, een IJ. kous en een ronde ring; aan het voореinde een oogsplitsing met Lr. bekleedsel, een IJ. kous en een gedraaide ring.	De strengen worden met de gedraaide ringen aan de trekhaken van den borstriem en met de ronde ringen aan de trekhaken van het voertuig bevestigd. Dienen in verband met den borstriem om het voertuig voort te trekken.
	De mondzak.	Als bij den completen zadel Art.	Dient tot het meevoeren van het poetsgereedschap, 1 stel reserve ijzers, 1 bindriempje 1 K.G. gaba, en 1 fouragestrik of grasmes. De mondzak wordt op het voertuig medegevoerd.
	De fouragestrik.	Als bij den completen zadel Art.	Als bij het complete draagtuig voor treinpaarden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete trektuig voor V.H. treinpaarden.	De borstriem voor treintrektuigen.		
	De halsriem voor treintrektuigen.	Als bij het complete trektuig voor B. H. treinpaarden.	
	De 2 strengen voor treintrektuigen.		De strengen worden met de ronde ringen in de haken van den trekknuppel gehaakt.
Het complete trektuig voor lichte ziekenkarren voor B. H. paarden.	Het draagzadeltje voor treintrektuigen.		
	De draagriem voor treintrektuigen.		
	De 2 draagstroppen voor treintrektuigen.	Als bij het complete trektuig voor B. H. treinpaarden.	
	De borstriem voor treintrektuigen.		Als bij het complete trektuig voor B. H. treinpaarden.
	De halsriem voor treintrektuigen.		
	De staartriem voor treintrektuigen.	De kruisriem waaraan de vork met wrong; het belegstuk met gesp en 3 passanten; de lus; de draagzadelstoot met lossen passant.	
	De 2 strengen voor treintrektuigen.	Als bij het complete trektuig voor B. H. treinpaarden.	De strengen worden met de gedraaide ringen aan de trekhaken van den borstriem en met de ronde ringen aan de trekhaken van den middelsten trekknuppel bevestigd.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Benaming der			Eigenschappen, gebruik en doel.
Samengestelde deelen.	Enkelvoudige deelen.	Onderdeelen.	
Het complete trektuig voor lichte ziekenkarren voor V. H. paarden.	De mondzak.	Als bij het complete trektuig voor B. H. treinpaarden.	Als bij het complete trektuig voor B. H. treinpaarden.
	De fourage-strik.		
	De borstriem voor treintrek-tuigen.	Als bij het complete trektuig voor V. H. treinpaarden.	Als bij het complete trektuig voor V. H. treinpaarden.
	De halsriem voor treintrek-tuigen.		
	De 2 strengen voor treintrek-tuigen.		De strengen worden met de ronde ringen in de trekhaken van den rechter trekknuppel bevestigd.

Merken en nommeren van het paardetuig en de poetsgereedschappen.

§ 14. Het paardetuig wordt, naar gelang van den aard der voorwerpen, gemerkt en genommerd door het inbranden of inslaan van de merken en nommers of door middel van witte dan wel roode verf.

De grasmessen, stelen tot roskammen en zadelbokken worden met IJ. nommers van 0,013 M. licht ingebrand.

De draagkussens worden met witte, de kleedinglappen, paardedekens en lappendekens met roode verf gemerkt.

De IJ. tuigdeelen worden gemerkt met St. slagnummers van 0,003 M.; alle andere voorwerpen, waarbij niets anders is bepaald, worden gemerkt met St. slagnummers van 0,007 M.

Het nommeren van Lr. tuigdeelen geschiedt door den zadelmaker, terwijl het nommeren van IJ. deelen benevens het inbranden door den smid moet geschieden.

Het nommeren van dekens en kleedinglappen geschiedt door een geschikt persoon, die daartoe voorzien moet zijn van een mal aangevende de plaats waar het nommer moet komen te staan, benevens van de korpsletter en de compagniesletter en een stel nommers van de vereischte grootte in blik of bordpapier uitgesneden.

Op elk tuigdeel wordt boven, en indien aldaar geen plaats is vóór het nommer de compagniesletter geplaatst, voorafgegaan door de korpsletter.

De volgorde der tuignommers is aldus:

Het tuig van den Commandant van het 1e peloton Nº 1,
dat van den Commandant der 1e sectie Nº 2,
de draagtuigen dier sectie Nº 3 t/m 40.
Het tuig van den 1en trompetter Nº 41,
dat van den Commandant der 2e sectie Nº 42,
de draagtuigen dier sectie Nº 43 t/m 80.
Het tuig van den Commandant van het 2e peloton Nº 81,
dat van den Commandant der 3e sectie Nº 82,
de draagtuigen dier sectie Nº 83 t/m 120.
Het tuig van den 2en trompetter Nº 121,
dat van den Commandant der 4e sectie Nº 122,
de draagtuigen dier sectie Nº 123 t/m 160.
Het tuig van den sergeant-majoor Nº 161,
dat van den fourier Nº 162 en
de draagtuigen der reserve treinpaarden Nº 163 t/m 168.

De overige 42 draagtuigen welke in het magazijn der compagnie worden geborgen Nº 169 t/m 210.

De 50 trektuigen voor treinpaarden Nº 211 t/m 260,

waarbij de tuigen der B. H. paarden de oneven nommers krijgen.

De trektuigen voor lichte ziekenkarren de nommers van af 261 waarbij eveneens de tuigen der B. H. paarden de oneven nommers krijgen.

Als algemeene regel bij het nommeren geldt:

1e. dat alle hoofddeelen, zoomede alle losse deelen, welke daaraan zijn vastgegespt, of met een bindriempje verbonden zijn, worden genommerd;

2e. dat alle in dit geval verkeerende riemen en kappen genommerd moeten worden op 5 cM. afstand van den passant of van den gesp, wanneer geen passant aanwezig is, en

3e. dat de nommers zoo mogelijk altijd moeten worden geplaatst op het midden der breedte, zoodanig dat men, aan de L. zijde van het opgetuigde rij-, draag- of B. H. trekpaard en aan de R. zijde van het opgetuigde V. H. trekpaard staande, ze recht voor zich heeft.

Daar waar het tuignummer uit 3 cijfers bestaat en in de breedte geen voldoende ruimte is, om het nommer in te slaan, moet het nommer volgens de lengte van riem of kap geplaatst worden, zoodanig dat de vóór het paard geplaatste ruiter het nommer kan lezen.

Bij riemen en kappen, waarop het vorenstaande niet kan toegepast worden, moet men de nommers recht voor zich hebben wanneer men deze deelen in de hand neemt met den gesp van zich afgekeerd.

De tuigdeelen worden als volgt genommerd:

De borstriem en de broek voor treindraagtuigen, op den eigenlijken borstriem of broek op 2 cM. van de lis.

De borstriem en de broek voor treintrektuigen, op den eigenlijken borstriem of broek op 5 cM. van den trekhaak of den ring.

De broekophouder bij de treindraagtuigen op 3 cM. boven een der stooten.

De dekensingel, op de kap, het taillenommer op het opgenaaide gedeelte van den stoot.

Het draagkussen, op het midden van de L. helft van den IJ. bok, de letters en cijfers hoog 0,02 M. (1).

De draagketting, op het midden van de schaaflap, de voet van letters en cijfers naar de ketting gekeerd.

De draagriem voor treintrektuigen, als bij kappen.

De draagstrop voor treintrektuigen, als bij kappen.

Het draagzadeltje, op de buikriemkap als bij kappen.

De fouragestrik, op den plat gelegden ring.

Het grasmes, op den steel in de lengte, het begin aan de zijde van het mes.

De halsriem voor treindraagtuigen en voor treintrektuigen, op 3 cM. boven een der stooten.

De hoefijzers, op den bovenkant van den buitensten tak met korps- en compagniesletter en hoefnummer.

Het hoofdstel:

De bakstukkappen tot trensgebitten op 5 cM. van den ondersten vasten passant; de frontriemkap op 5 cM. van den vasten passant; de frontriemstoot op het stooteinde op 5 cM. van den knoop tot hoofdstellen; de halsbandkap links op 1 cM. van den 2eu vasten passant; het keelstuk op het uiteinde van den stoot; de neusriemkap op 1 cM. rechts van den middelsten passant; de stangriemkap op 5 cM. van den passant de stangriemstoot op het uiteinde van den stoot, die aan de stangriemkap wordt gegespt; de stooten tot hoofdstellen op het midden der breedte; de verbindingslussen op het bovenste stooteinde op 1 cM. boven het knoopsgat.

---

(1) Bij draagkussens met Ht, bok wordt het nummer op dezelfde plaats op den Ht. bok aangebracht.

Het nommeren van het hoofdstel voor draagpaarden O. M. geschiedt als volgt:

de bakstukkappen, de keelriemkap en de bakstukstoot als riemen en kappen;

het kopstuk op 1 cM. boven de vork.

de frontriem in het midden van de lengte.

De karwats, op het midden van de handlis in de lengte, het begin naar het slagkoord.

De ketelriem als bij kappen.

De kinketting, op de middelste schakel.

De kleedinglap, aan de binnenzijde in een der hoeken; de letters en cijfers hoog 0,04 M. de onderkant van het nummer gelegen in de lijn, die de beide zijden van den hoek op 18 cM. van de punt snijdt.

De kussenriem, als voor kappen.

De lappendeken, in den hoek, die bij het opgedekende paard links voor komt te liggen, op de wijze als hierna voor de paardedeken is voorgeschreven.

De longe voor draagpaarden O. M., op den stoot, het begin van letters en cijfers naar den gesp gekeerd.

Losse passanten, op de buitenzijde in de lengte zonder korps- en compagniesletter.

De mondzak, op de kap.

De paardedeken, nadat de deken gevouwen is gelijk in § 17 is bekend gesteld, in dien hoek van de gevouwen deken, die bij het opgedekende paard links voor komt te liggen; de letters en cijfers hoog 0,04 M., de onderkant van het nommer gelegen in de lijn, die de beide zijden van den hoek op 10 cM. van de punt snijdt. De plaats, waar merk en nommer moeten komen, wordt van te voren van het haar ontdaan.

De poetszakken, op de achterzijde in het midden der breedte 2 cM. beneden den vertialen passant.

De rosborstel, op het midden van den Lr. band.

De roskam, op de greep in de lengte, het begin

naar het IJ. blad gekeerd, en op het IJ. blad in het midden van de achterzijde, de voet van de cijfers naar de greep gekeerd.

De sabelkoker, op het midden der breedte van het huis op 1 cM. van den onderkant.

De schaar, op het buitenste gedeelte van één der armen.

De scheede van het grasmes, midden op de vlakke zijde 5 cM. van den bovenrand.

De singel, op een der kappen, als voor kappen is bepaald, het taillenommer op de andere kap.

De staartriem voor treindraagtuigen en voor treintrektuigen, op het L. been van de vork, 1 cM. van de wrong.

De stalhalster, op het L. bakstuk 5 cM. beneden den ring.

De stalketting, op den ring.

De stang, over de breedte in het midden van de L. bovenschaar met de korps- en compagniesletter; in het midden van de R. bovenschaar met het nommer der taille.

De streng, op den plat gelegden ronden ring.

De stijgbeugels, in het midden van een der zijkanten van het voetstuk.

De teugels, als bij kappen.

Het trensgebit, op één der oogen van de ringen.

De zadelbok, op de L. steeg, in het midden der breedte op 5 cM. rechts van de singelstooten.

Het zadelkussen, op de kap als voor kappen.

De reserve tuigdeelen worden alleen met de korps- en compagniesletter gemerkt.

Plaatsing van de paarden in de stallen.

§ 15. De paarden, tot een treincompagnie behoo-

rende, worden in de volgorde van de tuignummers en beginnende van den R. vleugel in de stallen geplaatst, zoodat iedere sectie in vier stallen is ondergebracht en de laatste stal bezet wordt door de rijpaarden van den sergeant-majoor en den fourier en de reserve treinpaarden.

Paarden, tijdelijk bij een treincompagnie aanwezig, zullen zooveel mogelijk worden afgezonderd.

Verandering van standplaats der paarden zal zooveel mogelijk worden vermeden, om verspreiding van besmettelijke ziekten tegen te gaan.

Onderhoud en schoonmaken van het paardetuig.

§ 16. De tuigen moeten minstens één maal per week geheel uit elkander genomen, nauwkeurig nagezien en gereinigd worden.

Telkens na gemaakt gebruik worden de tuigen met lappen en droge borstels afgewreven en afgeborsteld.

Alleen dan mogen ze met een vochtigen lap worden schoongemaakt, wanneer zulks noodig is ter verwijdering van modder, opgedroogd zweet, enz.

Men laat dan de tuigen in de schaduw drogen en zet ze niet in elkander, voordat ze goed droog zijn.

Minstens éénmaal per maand worden de van tuigleder of pinkenleder vervaardigde tuigdeelen, waarbij zachtheid, lenigheid en buigzaamheid vereischten zijn, als ook de binnenzijde der tuigdeelen, welke in aanraking komen met de dierlijke huid, door middel van een met vaseline doortrokken wollen lap ingevet.

Indien de lederwerken nogal eens door en door nat worden, moet het invetten 2 maal per maand plaats hebben.

Tot het invetten wordt de nerfzijde, c. q. de binnenzijde der tuigdeelen, middels een met water natgemaakten lap goed gewreven, opdat het leder de vaseline gemakkelijker en gelijkmatiger kan opnemen. Het bevochtigen mag niet zoover gaan, dat zich bij dubbelvouwen van het leder kleine waterdruppels vertoonen.

Daarna wrijft men de vaseline met den wollen lap flink in het leder.

De dekens worden ontvouwen, in den wind gedroogd en daarna uitgeklopt en uitgeborsteld. Van tijd tot tijd worden zij met gele zeep uitgewasschen. Zoodra dit noodig blijkt, worden de dekens omgevouwen en overgenommerd, zoodat steeds een goed wollig gedeelte op den rug van het dier komt te rusten.

De stangen, trenzen, stijgbeugels en kinkettingen worden afgewasschen, afgedroogd en daarna met fijne steen gepoetst, waarbij het verboden is de stang met een der ringen ergens aan te bevestigen, daar zij dan bij het poetsen verbuigt.

Alle IJ. deelen met uitzondering van stang, trens, stijgbeugels, kinkettingen, draagkettingen en de kettingen van de broek voor treintrektuigen worden dun bestreken met koolteervernis, waarbij men moet zorgdragen de Lr. deelen niet met deze stof aan te raken.

Van tijd tot tijd krabt men die IJ. deelen geheel blank alvorens ze weder te bestrijken.

De poetszakken moeten, wanneer zij niet bepakt zijn, steeds opgevuld zijn met stroo of droog gras ten einde het leder in den vorm te houden.

Nieuwe tuigdeelen worden niet in gebruik gesteld, voordat zij behoorlijk passend zijn bevonden.

Vooral zal hierbij worden nagegaan of de stooten behoorlijk door de gespen kunnen schuiven, of de gespdoorngaten voldoende grootte hebben, enz.

Het vouwen van de paardedeken.

§ 17. De paardedeken wordt volgens de lange zijde in drieën gevouwen en daarna dubbel geslagen. Van links naar rechts over den rug van het paard gebracht, moet zich een goed wollig gedeelte daarop bevinden en het nommer in den L. voorhoek zichtbaar zijn.

Het rollen van den fouragestrik.

§ 18. Men trekt het einde twee malen door den ring en maakt een lus van 4 dM. lengte, omwikkelt de aldus gevormde vier einden met het overblijvende gedeelte van het touw, aan den ring beginnende, haalt het einde van den strik door de van onderen gevormde lus, zoodat genoegzaam touw overblijft om dit met een slag om den ring te knoopen. De opgerolde strik heeft nu bijna 2 dM. middellijn.

Het opschieten van de veldhalsterlonge.

§ 19. Nadat de longe door den IJ. ring van het keelstuk en daarna door de oogsplitsing is gestoken, wordt zij als volgt opgeschoten.

Op zoo kort mogelijken afstand van de splitsing wordt de longe over 2 dM. dubbel gevouwen, men begint dan aan de bovenzijde stevig en dun op te schieten, steekt, het overblijvende eind door het dubbel gevouwen gedeelte en verzekert het door een of meer halve slagen.

Wijze hoedanig de wasdoeken kleedinglap moet worden bepakt.

§ 20. De lap wordt uitgespreid en daarop worden evenwijdig aan één der zijden gelegd: 1 attila, 1 sergen rijbroek, 1 kwartiermuts, 1 onderbroek, 1 paar schoenen met sporen (de sporen omwoeld met een lapje) het noodration (1); daarna worden de twee zijden, loodrecht op bovengenoemde zijde, over 1 dM. naar binnen omgeslagen.

Vervolgens wordt de lap opgerold en op den zadel bevestigd.

Plaatsing van de tuigen in den stal en in het tuigenmagazijn.

§ 21. In den stal wordt het rechts en links bepaald door den stand van den man front makende naar de ruiven.

Aan den voorkant van iederen latierpaal, bevindt zich op 1,4 M. hoogte een oog met ring, waaraan de poetslonges worden bevestigd.

Aan den achterkant van iederen latierpaal bevinden zich twee pennen, de eene op 1,75 en de andere op 1.40 M. boven den vloer, de eerste lang 0.60 M. en stevig geschoord, de tweede lang 0,20 M..

Op 0,4 M. boven den vloer wordt mede aan den achterkant van den latierpaal een spijker ingeslagen, waaraan het gabamandje wordt opgehangen. Op 1,75 M. boven den vloer bevinden zich aan den latierpaal insgelijks twee pennen, een rechts en de andere links.

Aan den voorkant zijn op 1,75 M. boven den vloer

---

(1) Wordt eerst bij mobilisatie verstrekt.

2 spijkers ingeslagen; de eene zooveel mogelijk links tot het ophangen van den ooglap (van wit goed), de andere zooveel mogelijk rechts tot het ophangen van den neuslap (van gestreept of geruit goed).

Het tuig, dat bij elk paard behoort, wordt aan den L. latierpaal opgehangen en bij paarden, die in een L. hoek geplaatst zijn aan de daartoe tegen den muur aangebrachte inrichting.

a. voor rijpaarden.

Op de bovenste pen:

De zadel, voorzien van de poetszakken, den opgerolden fouragestrik en den sabelkoker aan de L. steeg, de lepel tegen den latierpaal; de stijgbeugels omhoog geschoven tot het voetstuk gelijk is met den onderkant der zweetbladen, de stijgbeugelriemen door de beugels gestoken tegen het zweetblad, de passanten tegen de stijgbeugels; de singels links bevestigd en rechts gegespt in het laagste gat van den voorsten singelstoot.

De deken wordt, gevouwen overeenkomstig § 17, met het nummer rechts naar achteren midden over den zadel gelegd.

Het hoofdstel wordt met den frontriem naar achteren aan het uiteinde van de pen opgehangen, de teugels (de trensteugels aaneen gegespt) met de gespen buitenwaarts gekeerd, langs de R. zijde naar boven en onder de bovenste verbindingslus gebracht, de schuifpassant van den stangteugel tot aan de pen aangeschoven, de uiteinden der teugels links afhangende, de halsbandkap aan de L. zijde vastgegespt, de veldhalsterlonge opgeschoten; het trensgebit wordt over het mondstuk van de stang geplaatst, de kinketting plat gelegd en zoo kort mogelijk over

het trensgebit ingehaakt, zorgende dat aan weerszijden even veel schakels overhangen.

Aan de pen ter L. zijde van den latierpaal:

De mondzak voorzien van poetsgereedschappen.

Aan de pen ter R. zijde van den latierpaal;

De dekensingel met den passant binnenwaarts dubbel gevouwen, de stoot door den passant gestoken en de gesp naar voren.

De karwats (alleen bij de paarden van het kader) aan de handlis.

b. Voor draagpaarden.

Op de bovenste pen:

Het draagkussen met den achterkant tegen den latierpaal; de singels links bevestigd en rechts gegespt in het laagste gat van den voorsten singelstoot, de lange sjorlijnen opgeschoten.

De deken wordt met het nummer rechts en naar achteren, midden over het draagkussen gelegd.

Het hoofdstel met den frontriem naar achteren aan het uiteinde van de pen opgehangen; de halsbandkap aan de L. zijde vastgegespt; de longe tusschen de trensringen doorgetrokken tot de knevel tegen den trensring stuit en dubbel genomen langs de R. zijde naar boven en over de bovenste verbindingslus gebracht, het einde links en met de overschietende lus aan de pen opgehangen; de veldhalsterlonge opgeschoten.

Het ophangen van het hoofdstel voor draagpaarden O. M. geschiedt als volgt:

Het hoofdstel wordt met het kopstuk, de frontriem naar achteren, aan het uiteinde van de pen gehangen, de longe tusschen de trensringen doorgetrokken totdat de knevel tegen den trensring stuit

en dubbel genomen langs de R. zijde omhoog gebracht, over het kopstuk gelegd, het einde links en met de overschietende lus aan de pen opgehangen.

Aan de onderste pen:

De draagkettingen met de middens op de pen, tegen den latierpaal.

De borstriem achter de kettingen met de ophoudkappen naar achteren, de stooten los door de passanten, de halsriem met den stoot in de R. kap van den borstriem bevestigd, met den ontgespten L. Stoot om den borstriem en de broek geslagen en in den passant van de L. kap van den borstriem gestoken.

De broek op den borstriem met de kappen naar achteren en de stooten los door de passanten gestoken.

De staartriem met de wrong bovenwaarts en de gesp naar achteren, de draagkussenstoot los door den passant gestoken, aan het uiteinde van de pen, de broekophoudstooten worden om den borstriem en de broek geslagen en los door de passanten van de tegenovergestelde broekophoudkappen gestoken.

Aan de pen ter L. zijde van den latierpaal:

De mondzak, als voor rijpaarden.

§ 22. In den stal hangen de rij- en draagtuigen der paarden die aanwezig zijn.

De tuigen der paarden, die niet aanwezig zijn, de trektuigen, de reserve tuigdeelen en een voldoende voorraad bindriempjes worden in het tuigenmagazijn opgehangen. De wijze van ophangen wordt geregeld in verband met de inrichting van het magazijn.

De reserve tuigdeelen, zullen indien er tuigen defect zijn, gebruikt worden en na verwisseling der defecte voorwerpen, weer worden aangevuld om te voorkomen, dat deze jaren op het magazijn blijven liggen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

OP- EN AFTUIGEN.

1. Optuigen.

a. Rijpaarden.

Opdekenen.

§ 23. Men neemt de deken van den zadel, gaat links van het paard en legt haar midden op den rug, zoodat het merk en het nommer links en naar voren komen en de deken aan beide zijden gelijk afhangt. Vooraf moet de deken eenige malen van voren naar achteren over den rug van het dier gestreken worden, opdat de haren glad liggen.

De deken wordt vervolgens met den dekensingel bevestigd, die midden over de deken wordt gelegd, het kapeinde rechts afhangende, en links van het dier wordt aangegespt, waarbij men zorgt, dat de gesp zooveel doenlijk midden onder den buik van het dier geplaatst zij.

Opzadelen.

§ 24. Men neemt de deken van den zadel, gaat links van het paard, legt haar midden op den rug, zoodanig dat het nummer links en naar voren komt en de deken aan beide zijden gelijk afhangt; vooraf moet de deken eenige malen van voren naar achteren over den rug van het paard gestreken worden, opdat de haren glad liggen.

Men trekt de stijgbeugels tot aan de einden der stijgbeugelriemen door, schuift den schuifpassant tot tegen den beugel, maakt de singels aan de R. zijde los en legt die evenals de stijgbeugels over het kussen; neemt den zadel met de R. hand aan den voorboom

en de L. hand aan den achterboom, gaat rechts van het paard, legt den zadel zacht zoodanig op den rug, dat de stegen de beweging der schouders niet belemmeren, noch te veel naar achteren op de lenden drukken en draagt zorg dat de deken glad blijft liggen en onder de stegen zich geen stooten bevinden, drukt met de R. hand de deken in de kamer en laat de singels afvallen.

Daarna gaat men links van het paard, verzekert zich van de goede ligging van den zadel, gespt de singels, beginnende met den voorsten, los aan, zoodanig dat zij rechtstandig 2 à 3 dM. achter de ellebogen van het paard komen te liggen, ziet toe dat tusschen de singels geen haren zichtbaar zijn, haalt de singels vast aan, waarbij de R. hand aan den lepel wordt gebracht, om dezen naar zich toe te trekken, en zorgt, dat de gespen op de deken komen.

Het paard is goed opgezadeld bijaldien, als het in evenwicht staat:

1e. de zadel zich midden op den rug bevindt;
2e. de singels rechtstandig, 2 à 3 dM. achter het elleboogbeen van het paard komen en zoolang zijn, dat de gespen op de deken komen;
3e. de poetszakken zoo bevestigd zijn, dat zij het paard niet kunnen schaven;
4e. het kussen glad op den wolf ligt.

Oppakken.

§ 25. Men maakt het zadelkussen los, neemt de sprei op de afmetingen van het zadelkussen gevouwen, plaatst die onder het kussen zoodat zij aan weerszijden gelijk afhangt en bevestigt ze door middel van een dekensingel aan den zadelbok het kapeinde rechts, de gesp midden onder den buik van het paard, en maakt het zadelkussen weder vast.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Links van het paard staande bepakt men daarna den L. poetszak, na dezen te hebben geopend, met den grendelsleutel (1) in den achtersten en den schroevedraaier (1), in den middelsten passant van het binnenzakje: 1 roskam, 1 rosborstel, naaigereedschap, 1 schaar, 1 paar souspieds met knoopen, 1 flanellen buikband en bij S. Cn. nog twee bindriempjes. Daarna worden de strikriemen aangehaald en wordt de poetszak gesloten. Vervolgens naar de R. zijde van het paard gaande, bepakt men den R. poetszak met: 1 verbandpakje, 1 paar sokken, 1 hemd, 1 handdoek, 1 haarkam, 1 kleerborstel, 1 pompkoord (1), 1 vetlapdoos (1) en 2 pakjes patronen (1).

Daarna worden de strikriemen aangehaald en wordt de poetszak gesloten.

Men neemt vervolgens den bepakten kleedinglap, plaatst deze met het midden op den achterboom, met de opene zijde van de rol naar beneden en naar achteren; plaatst den mondzak, waarin 1 K.G. gaba en die zoodanig is opgerold, in de richting van de opening naar denbodem ,dat de gaba gelijkelijk verdeeld is, terwijl de riemen in den zak zijn gedaan, voor tegen het midden van den kleedinglap en gespt den middelsten mantelriem stevig vast. Deze laatste wordt van voren naar achteren tot ongeveer 1 dM. van de gesp onder het IJ. staafje door het gat van den lepel gestoken. Daarna wordt de kleedinglap achterovergehaald, zoodanig, dat de opene zijde naar den zadel gekeerd komt. Vervolgens worden de andere mantelriemen door de halfronde ringen op de stegen gebracht, met de losse passanten hieraan verbonden, op gelijke afstanden van de randen om den kleedinglap gehaald en met de gespen bovenop stevig vastgegespt.

---

(1) De beredenen, bewapend met de revolver, voeren deze voorwerpen niet mede.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

De eetketel wordt met de holle zijde voor tegen den L. poetszak geplaatst, zoodat het deksel naar voren en de bodem nagenoeg tegen de kap op de voorzijde van den poetszak komt. De ketelriem wordt van achteren naar voren boven den sluitriem achterom den poetszak gebracht, vervolgens door den passant op het deksel en de beide passanten op de voorzijde van den eetketel gestoken, onder den stoot van den poetszak en daarna stevig vastgegespt.

Optoomen.

§ 26. Men onthaakt aan de R. zijde den kinketting en laat de teugels afvallen, neemt het hoofdstel van de pen, steekt den L. voorarm onder het kopstuk en door de teugels, gaat links van het paard, maakt den stalhalster los en gespt hem aan den ruif, legt de teugels over den hals van het paard en neemt het kopstuk over in de R. hand; vat met de L. hand het mondstuk der stang, opent den mond van het paard door met den L. duim op de R. laag te drukken, plaatst het mondstuk en trensgebit in den mond, brengt het kopstuk over de ooren beginnende met het rechter, zorgt dat de maantop niet onder den frontriem komt, gespt de halsbandkap los aan, terwijl de kinketting, op zijn plat en naar de R. zijde gedraaid, wordt ingehaakt; ontwikkelt vervolgens de veldhalsterlonge, neemt die dubbel, steekt haar aan de L. zijde van het paard hangende door de L. kram van den voorboom en strikt haar daaraan vast en schiet het dan loshangende eind met halve slagen aan de bocht op.

Na het optoomen nemen de S. C^{n}. de karwats en hangen die met de lus om den R. pols (1).

(1) Indien gewapend wordt uitgerukt, wordt, nadat de veldhalsterlonge aan den zadelbok is verbonden, de sabel met scheede in den sabelkoker geplaatst; waartoe de scheede van boven naar onder in het huis wordt gestoken.

Het paard is goed opgetoomd bijaldien:

1e. het hoofdstel overal goed past, zoodat de gespen van stangriemkap en bakstukkappen achter en onder de slaapbeenderen liggen en de halsbandkap los is aangegespt;

2e. het mondstuk der stang — dat zoo lang moet wezen, dat het niet buiten den mond zichtbaar is en dat de lippen niet worden gekneld — één cM. boven de beneden haaktanden ligt;

3e. de kinketting zoodanig is ingehaakt, dat hij naar rechts op zijn plat gedraaid is, aan beide zijden van de stang zooveel mogelijk een gelijk aantal schakels afhangen, en dat de kinketting voorts zooveel speling behoudt, dat tusschen dezen en de achterkaak twee vingers kunnen gestoken worden, zonder de oogen der scharen naar achteren over te halen;

4e. het trensgebit zich boven het mondstuk der stang bevindt, de lippen van het paard niet optrekt en de ringen ter weerszijden buiten den mond komen, terwijl de kinketting onder langs het trensgebit is gebracht alvorens te zijn ingehaakt.

b. Draagpaarden.

Opzadelen.

§ 27. Op overeenkomstige wijze als voor rijpaarden is voorgeschreven behalve, dat vóór het aansingelen de ondereinden van het draagkussen één voor één uitwaarts gebracht worden, terwijl flink op den IJ. bok wordt gedrukt en bij het aansingelen de achterste singel het eerst wordt aangehaald.

Een paard is goed opgezadeld bijaldien, als het in evenwicht staat:

1e. het draagkussen zich midden op den rug bevindt;

2e. de singels rechtstandig, de voorste op 2 dM. achter de ellebogen van het paard en zoolang zijn, dat de gespen niet op het paard komen.

Optuigen.

§ 28. Men neemt den staartriem, gaat links van het paard, steekt den draagkussenstoot door den IJ. kram, legt den staartriem op het kruis van het paard, neemt met de L. hand den staart, wikkelt met de R. hand het haar om den wortel, steekt dien door de wrong, let op dat geene haren tusschen wortel en wrong komen, en gespt de stoot zoodanig vast, dat er eene speling van eene handbreedte tusschen staartriem en kruis bestaat.

Verder neemt men de broek, bevestigt de ophoudkappen op gelijke hoogte zoodanig aan de broekophoudstooten, dat de bovenkant van de broek ongeveer een handbreedte onder het zitbeen hangt, brengt de broekstooten door de krammen aan de achterzijde van het draagkussen en gespt ze vast, zóó dat die stooten flauw gespannen zijn.

Wijders neemt men den borstriem, gaat links van het paard, bevestigt den L. borstriemstoot aan den L. kram aan de voorzijde van het draagkussen, gespt den lossen L. stoot van den halsriem, na dezen over den hals van het paard te hebben gelegd, in de L. ophoudkap van den borstriem, waarna rechts van het dier de R. borstriemstoot in den R. kram aan de voorzijde gebracht en vastgegespt wordt. De borstriemstooten moeten zoodanig aan het draagkussen bevestigd worden, dat ze flauw gespannen zijn.

Optoomen.

§ 29. Als bij rijpaarden is voorgeschreven met

uitzondering, dat het voor de stang en stangteugels, den kinketting en de karwats vermelde vervalt, de veldhalsterlonge opgeschoten blijft en met het losse einde aan de halsbandkap wordt bevestigd.

Zoolang nog hoofdstellen tot draagpaarden O. M. in gebruik zijn, geschiedt het optoomen als volgt: Men vat met de L. hand het hoofdstel bij het kopstuk aan en neemt het van de pen, schuift het door op den L. voorarm en gaat links van het hoofd van het paard; ontdoet het paard van den stalhalster en legt deze in den voerbak. Men neemt vervolgens het hoofdstel in de R. hand; vat met de L. hand het trensgebit, opent den mond van het paard door met den L. duim op de R. laag te drukken; plaatst het trensgebit in den mond, brengt het kopstuk over de ooren beginnende met het rechter, zorgt dat de maantop niet door den frontriem komt, gespt de keelriemkap los aan, draait het paard om en legt de longe over de bovenste pen achter den L. latierpaal.

Voor het geval marschtenue bevolen is, wordt vóór het nemen van het hoofdstel de stalhalster door den veldhalster vervangen.

Oppakken.

§ 30. Na het ophaken der beide lasten wordt de mondzak, waarin poetsgereedschap, grasmes, of fouragestrik, 1 stel reserve ijzers, een bindriempje en 1 K.G. gaba, dichtgebonden met een bindriempje en vervolgens tusschen de 2 lasten of op een der lasten gelegd.

Daarna wordt het dekkleed over de beide lasten gelegd en met de twee riempjes aan de lussen van het draagkussen bevestigd.

c. Trekpaarden.

Optuigen.

§ 31. De trektuigen bevinden zich in den volgenden toestand: de draagriem en de buikriem losgegespt, de staartriem met de draagzadelstoot aan het draagzadeltje bevestigd en de broek met de ophoudkappen gegespt aan den broekophouder; de strengen, waarin een verkortingslus, zijn aan den borstriem gehaakt, terwijl de halsriem met den R. stoot aan de R. ophoudkap van den borstriem is bevestigd.

Het draagzadeltje wordt met de L. hand bij het bovengedeelte, de staartriem met de R. hand bij den kruisriem aangevat; vervolgens gaat men links van het paard, legt het draagzadeltje op den rug en den staartriem op het kruis van het paard, neemt met de L. hand den staart, wikkelt met de R. hand het haar om den wortel, steekt dien door de wrong en let op dat geene haren tusschen wortel en wrong komen. Daarna gespt men den draagzadelstoot zoodanig vast, dat de staartriem een weinig gestrekt zijnde, het draagzadeltje met den voorkant bijna tegen de schoft van het paard komt; gespt den buikriem en daarna den draagriem vast, waarbij de buikriem om den buik van het paard sluit en de draagriem een handbreedte speling dient te hebben. Verder gespt men de broekophoudkappen op gelijke hoogte zoodanig aan de broekophoudstooten, dat de bovenkant van de broek ongeveer een handbreedte onder het zitbeen hangt en steekt, alvorens den draagzadelstoot door de achterste passant van den staartriem te steken, dien door een der uiterste schakels van de kettingen van de broek.

Wijders neemt men den borstriem, gaat links van het paard, gespt den lossen L. stoot van den halsriem,

na dezen over den hals van het paard te hebben gelegd, in de L. ophoudkap van den borstriem en legt de strengen over den rug van het paard.

Het paard is goed opgetuigd indien:

1°. het draagkussentje bijna tegen de schoft van het paard komt, de staartriem licht gestrekt zijnde;

2°. de broek en borstriem ter weerszijden even hoog hangen;

3°. de vrije ademhaling en schouderbeweging van het paard niet door den borstriem belemmerd worden.

Bij het aangespannen paard moeten dan:

1°. de strengen even lang zijn;

2°. de draagstroppen zoodanig aan den draagriem gegespt zijn, dat de lamoenboomen een weinig opwaarts hellend liggen;

3°. de draagriem op zoodanige lengte zijn gegespt, dat twee vingerbreedten speling bestaat tusschen den riem en den buik van het paard, zoodat het zich er nimmer met de achterbeenen in kan vangen.

Voor V. H. paarden geldt alleen hetgeen vermeld is van borstriem, halsriem en strengen.

Optoomen.

§ 32. Als bij de draagpaarden is voorgeschreven.

Oppakken.

§ 33. De mondzak, bepakt als bij draagpaarden, wordt op het voertuig geplaatst.

d. Trekpaarden voor lichte ziekenkarren.

Optuigen, optoomen en oppakken.

§ 33*a*. Als bij trekpaarden behalve dat: geen

broek wordt gebruikt; na het omdraaien van het (de) paard(en) de lange teugels worden bevestigd en dat bij gebruik van 2 paarden na het aanspannen de binnentrensringen door een touw worden verbonden.

II. Aftuigen.

a. Rijpaarden.

Aftoomen.

§ 34. Men hangt de karwats aan de daarvoor bestemde pen (alleen voor S. C^{n}) neemt c. q. de sabel af, begeeft zich links van het paard, maakt kinketting en halsbandkap aan die zijde benevens de veldhalsterlonge los, neemt het midden van de teugels en het kopstuk in de R. hand, ontdoet het paard van het hoofdstel, steekt den L. arm door de teugels en tusschen den frontriem en het kopstuk, doet het paard den stalhalster aan en hangt het hoofdstel aan de daarvoor bestemde pen.

Afpakken.

§ 35. Men maakt den dekensingel en het zadelkussen los, neemt de sprei af, legt die met den dekensingel ter zijde en maakt het zadelkussen weer vast.

Men maakt vervolgens den middelsten mantelriem los, neemt den mondzak af en legt hem ter zijde, gespt daarna de beide andere mantelriemen los en neemt den kleedinglap af.

Daarna maakt men den ketelriem los, neemt den eetketel met den ketelriem af en legt beide ter zijde.

Ten slotte ontpakt men de poetszakken.

Afzadelen.

§ 36. Men gaat links van het paard, ontgespt den achtersten en daarna den voorsten singel. Vervolgens aan de R. zijde van het paard gaande legt men de singels over den zadel, die met de R. hand aan den vóór- en met de L. hand aan den achterboom wordt aangevat, opgelicht en afgenomen en op de daarvoor bestemde pen wordt gehangen.

Men neemt daarna de deken af en droogt of bergt die naar omstandigheden.

Nadat alles is schoongemaakt worden de tuigen enz. weder op de aangewezen plaatsen opgehangen.

N. B. De mantelriemen en de ketelriem worden, indien zij niet tot bevestiging van den kleedinglap, mondzak en eetketel aan den zadel noodig zijn, in de kleedingtasch opbewaard.

b. Draagpaarden.

Aftoomen.

§ 37. Als voor rijpaarden met uitzondering van hetgeen omtrent de kinketting, teugels en veldhalsterlonge is voorgeschreven.

Zoolang nog hoofdstellen tot draagpaarden O. M. in gebruik zijn, geschiedt het aftoomen als volgt: Men begeeft zich links van het paard, gespt de keelriemkap los, neemt het kopstuk in de R. hand, ontdoet het paard van het hoofdstel, legt dit op den L. voorarm, doet het paard den stalhalster aan en hangt het hoofdstel aan de daarvoor bestemde pen.

In geval in marschtenue is uitgerukt geweest, wordt vóór het aandoen van den stalhalster de veldhalster afgenomen.

Aftuigen.

§ 38. Men gaat links van het paard, maakt den L. borstriemstoot, den L. broekstoot en den staartriem los, maakt daarna rechts van het paard den R. broekstoot los, neemt broek en staartriem af, hangt die over den L. arm, ontgespt den R. borstriemstoot en over den hals van het paard heen den L. halsriemstoot, waarna borstriem, broek en staartriem aan de daarvoor bestemde pen gehangen worden.

Afzadelen.

§ 39. Men begeeft zich links van het paard, ontgespt den achtersten en daarna den voorsten singel, legt aan de R. zijde van het paard gaande de singels over het draagkussen, vat met de R. hand de voorkant en met de L. de achterkant van den IJ. bok, neemt het draagkussen af en legt het op de daarvoor bestemde pen.

Men neemt daarna de deken af en droogt of bergt die naar omstandigheden.

Na lange marschen zullen, als de paarden op stal komen, de singels eenige gaten losser gemaakt worden en eerst na ongeveer een half uur de paarden geheel afgezadeld worden.

Afpakken.

§ 40. Vóór het afladen der lasten wordt het dekkleed en de mondzak losgemaakt en afgenomen.

c. Trekpaarden.

Aftoomen.

§ 41. Als voor draagpaarden is voorgeschreven.

Aftuigen.

§ 42. Men gaat links van het paard, maakt den L. stoot van den halsriem los en bergt borstriem, halsriem en strengen; begeeft zich wederom links van het paard, maakt de kettingen van de broek los van den draagzadelstoot, ontgespt draagriem en buikriem, vat het draagzadeltje met de L. en den staartriem met de R. hand en bergt draagzadeltje, staartriem en broek.

Voor V. H. paarden geldt alleen hetgeen vermeld is van borstriem, halsriem en strengen.

Afpakken.

§ 43. Na het uitspannen der paarden wordt de mondzak van het voertuig genomen.

d. Trekpaarden voor lichte ziekenkarren.

Aftoomen, aftuigen en afpakken.

§ 43*a*. Als bij trekpaarden, behalve, dat de lange teugels worden afgegespt en het vermelde omtrent de broek vervalt.

Het gewennen van de paarden aan het schieten.

§ 44. Teneinde de paarden aan het schieten te gewennen worden per compagnie iedere week twee pakjes losse revolver-patronen verschoten.

Dit schieten heeft plaats gedurende den middag-staldienst, of wel bij exercitiën en marschen.

In den stal wordt steeds naar buiten geschoten.

In de nabijheid van paarden, die bang voor het schieten zijn, zal dit met de noodige omzichtigheid plaats vinden. Nimmer mag men bij zulke dieren beginnen.

Reserve-hoefijzers.

§ 45. Voor alle paarden worden de reserve ijzers in de smederij opbewaard, waartoe aldaar een Ht. bord wordt aangebracht voorzien van spijkers en de hoefnummers der paarden.

De bijbehoorende hoefnagels worden opbewaard in het tuigenmagazijn.

Opgave van de voornaamste afmetingen en gewichten der tuigen.

§ 46.	M.	KG.
Gewicht van het draagkussen met singels.....	—	5,75
„ „ de lappendeken.....	—	1,60
Lengte van de singels 1ste taille.....	1,20	—
„ „ „ „ 2de „	1,10	—
„ „ „ „ 3de „	1,00	—
„ „ „ „ 4de „	0,90	—
„ „ „ „ 5de „	0,80	—
„ „ „ draagketting.....	1,75	—
Gewicht van de „	—	0,45
„ „ een bepakte mondzak.....	—	3,—
Lengte van de fouragestrik.....	6,—	—
Gewicht van het tuig van een draagpaard met draagmanden en dekkleed.....±	—	20,—
Maximum belasting van een draagpaard (zonder tuig).	—	60,—
Gewicht van het complete trektuig voor B. H. treinpaarden.....	—	6,—
Gewicht van het complete trektuig voor V. H. treinpaarden.....	—	1,50

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

1e WIJZIGINGSBLAD op de Aanwijzing omtrent het paardetuig bij den trein.

Blz. IV. regels 7 en 8 v. b. te doen vervallen.

Blz. V. regels 1 en 2 v. b. te doen vervallen.

Blz. 6. In de 4e kolom regels 5 t/m 8 v. b. (het hoofd niet medegerekend) te lezen: leide paarden.

Blz. 21. In de 2e kolom achter Het draagkussen te stellen: (1).

Blz. 21. In de 3e kolom het gestelde achter Het draagkussen te lezen: De IJ. bok waaraan

Blz. 21. In de 4e kolom het gestelde achter De IJ. bok enz. te lezen:

Is van plaatijzer, voorzien van 2 versterkingsribben, heeft een dakvorm en dient om den druk, door den last veroorzaakt, over het eigenlijke kussen te verdeelen.

Blz. 21. In de 3e kolom regel 4 t/m 2 v. o. (de noot niet medegerekend) te lezen: Vier draaghaken met gat.

Blz. 21. In de 4e kolom regel 4 v. o. te doen vervallen de woorden: en de draagringen.

Blz. 21. In de 3e en in de 4e kolom regel 1 v. o. te doen vervallen.

Blz. 21. Noot (1) onder aan de bladzijde te lezen:

(1) Ook zijn nog in gebruik draagkussens met IJ. bok voorzien van twee oogbouten met draagring, voorts slechts van 1 kram t. w. die voor den draagkussenstoot van den staartriem, en zonder versterkingsribben.
Deze draagkussens worden opgebruikt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Blz. 22. In de 3e kolom als regel 1 v. b. op te nemen:

Drie IJ. krammen.

Blz. 22. In de 4e kolom regel 1 t/m 13 v. b. te lezen:

Een IJ. kram aan de voorzijde, waaraan is bevestigd een eind jaaglijn l. 1,5 M. met lus (sjorlijn).

Twee IJ. krammen aan de achterzijde, waarvan de bovenste dient ter eventueele bevestiging van de sjorlijn en de onderste ter bevestiging van den draagkussenstoot van den staartriem.

Aan de voor- en achterzijde van den IJ. bok zijn 6 ronde gaten tot doorlating van het witte koord, dat dient ter bevestiging van den IJ. bok aan het eigenlijke kussen.

Blz. 30. In den staat te doen vervallen »Het complete trektuig voor lichte ziekenkarren voor B. H. paarden" en het daarachter gestelde in de 2e, 3e en 4e kolom.

Blz. 31. Den staat te doen vervallen.

Blz. 52. Regel 4 t/m 1 v. o. te doen vervallen.

Blz. 53. Regel 1 t/m 4 v. b. te doen vervallen.

Blz. 56. Regel 14 t/m 9 v. o. te doen vervallen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

2e WIJZIGINGSBLAD op de „Aanwijzing omtrent het Paardetuig bij den trein".

Blz. 22, 4e kolom, 9e regel v. o. doen vervallen de letter „G".

Blz. 24, 2e kolom, 2e alinea te lezen:

De staartriem voor treinpaarden.

2e W.

Blz. 24, 3e kolom, 2e alinea, regels 4 t/m 9 te lezen:

met gesp en 3 passanten; de lus; de draagkussen — (draagzadel —) stoot met losse passant. De broekophouder met broekophoudstooten.

Blz. 24, 3e kolom, de laatste 2 regels der 2e alinea te lezen:

der met lus en broekophoudstooten.

2e W.

Blz. 24, 4e kolom, van en met regel 11 v. b. tot en met regel 26 v. b. te lezen:

Is van Zw. tuigleder.
Het belegstuk vormt met den kruisriem de lus. De draagkussenstoot wordt bevestigd aan de onderste kram aan de achterzijde van den IJ. bok. De broekophouder en de kruisriem

PERPUSTAKAAN NASIONAL

zijn kruiselings door elkander gestoken. De broekophoudstooten worden aan de broekophoudkappen bevestigd.
Dient om de broek op te houden.

2e W.

Blz. 28, 2e kolom, de laatste alinea te lezen:

De staartriem voor treinpaarden.

2e W.

Blz. 28, 3e kolom, de laatste alinea en het vervolg daarvan op blz. 29 te lezen:

Als bij het complete draagtuig voor treinpaarden.

2e W.

Blz. 28, 4e klom, laatste 4 regels v. o. en blz. 29, 4e kolom, eerste 15 regels v. b. te lezen:

De draagzadelstoot wordt bevestigd aan de kram aan de achterzijde van den IJ. bok.
Dient om het vooruitschuiven van het draagzadeltje te beletten en om de broek op te houden.
Overigens als bij het complete draagtuig voor treinpaarden.

2e W.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Blz. 32, de laatste regel te lezen:

De trektuigen voor treinpaarden de nummers vanaf 211,

2e W.

Blz. 33, te laten vervallen de 3e, 4e en 5e regel v. b.

Blz. 36, regel 12 t/m 14 v. b. te lezen:

De staartriem voor treinpaarden op het L. been van de vork, 1 cM. van de wrong.

2e W.

Blz. 40, § 20 te lezen:

De lap wordt uitgespreid en daarop worden, na tevoren te zijn verpakt in een stuk waterdichte stof (lang 2 M., breed 0,75 M.) evenwijdig aan een der zijden gelegd: 1 jas, 1 pantalon, 1 onderbroek, 1 veldklamboe, het noodration (1); daarna worden de twee zijden, loodrecht op bovengenoemde zijde, over 1 dM. naar binnen omgeslagen.

Vervolgens wordt de lap opgerold en op den zadel bevestigd.

2e W.

Blz. 45, de 3e en 4e regel van § 25 te lezen:

bergt daarin de kwartiermuts, plaatst de sprei onder het kussen, zoodat zij aan weerszijden gelijk afhangt en bevestigt ze door middel van

2e W.

Blz. 46, regel 6 v. b. vervallen de woorden:

1 paar souspieds met knoopen,

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA